

Intervju vlc. m. Tjinkula za HRT

miercuri, 26 septembrie 2012

Ro en sam u Karaševu 1949. godine. Najstariji sve enik od karaševskih Hrvata. Školu sam završio na rumunjskom-ma arskom jeziku. I bogosloviju isto na ma arskom jeziku. Od 1974. sam bio imenovan kao pomo ni sve enik ovdje u ovoj župi. Pošto župa Lupak od 1952. godine nije imala sve enika. Poha ao je jedan Ma ar iz susjedne župe jedanput, maksimalno dva puta mjese no. A od 1974. sam ja župnik ovdje.

Zna i ve punih 38. godina ste župnik u ovoj župi. To zna i, da znate doslovno, sve što se treba znati o Hrvatima koji žive ovdje, i sami ste evo kažete Hrvat iz Isto nog Banata, koji evo služite službu ovdje za Hrvate. Koliko ima Hrvata ovdje i od kud su uop e Hrvati došli ovdje u Lupak i u ova susjedna mjesta Klokoti i Karaševo?

Ja sam ro en u Karaševu, najvećoj hrvatskoj župi, koja ima, broji sada još dvije tisu e i par stotine, 2400-2500, sa dvije filijale Nermet i Jabal e, a kaže se da Hrvati su u ovaj kraj se naselili prije 630. godina. To to nije neke podatke imamo što kaže da su 1393. godine, sa svojim sve enicima, fratrima iz Bosne Hercegovine, iz Srebrne Bosne, krenuli preko 200.000, bježe i prije Turaka, sje aju i se da dolazi opasnost Turaka i došli su u ove krajeve. Naselili su se u podru ju ove Karaševske rijeke, a neki su u Karansebe, pa i Temišvar, Logož, ak do Marije Radne. Imalo Hrvata priko svih... Ti su se potopili i asimilirali u druge narodnosti i ostala je ova oaza ovdje, sad ima još oko 7.000-8.000 Hrvata, a negdje 40-tih godina su bili negdje blizu 10.000. Mnogi su otišli i trbuhom za kruhom i tako, jedno i drugo...

ime se Hrvati ovdje bave? Što je onako, najvažniji poslovi kojima se ovdje bave kod vas, u vašoj župi, u Lupaku?

U vrijeme komunizma i tako ve inom su se bavili uzgajanjem ovaca, govestvom, šljivava, vo am, šljive i tako druga vo a. A onda imali su veliku sre u da pokraj naših sela je i velika tvornica Re ica, željezara, velika kao Zenica nešto. Tu su radili preko 1.500, izme u 1500-2000 Hrvata, koji su radili u tim tvornicama.

Danas, toga nažalost nema, pa je nastao zapravo veliki problem. Je li možda to problem zbog koga se evo Hrvati iseljavaju iz ovih krajeva i kamo odlaze uop e Hrvati kada odlaze odavde?

Da! Nažalost su te tvornice ve inom zatvorene. Kažu da ima još oko 2000-2500 radnika u cijelim gradu Re ici, u željezarama i u tvornici mašina. A onda ljudi su pošli po svijetu. Mnogi 90-tih godina po Hrvatskoj, a onda iz Hrvatske su pošli dalje, Austriju, Njema ku, Španjolsku, Italiju, na sve strane rade sad. Po cijeloj Europi su sad oni se iselili. Dolaze obi no za Boži, za Uskrs i za crkveni god, kirvaj, tako.

Tu su dakle tri župe, jel tako, na ovom prostoru? Na koj na in se ovdje još njeguje hrvatski jezik, hrvatska kultura? Znamo da postoje škole na hrvatskom jeziku ovdje, i dje ji vrti. Ali sve to posle onako recimo, sa velikim problemima, nažalost.

Hrvatski jezik se najviše po meni o uvaog zahvalju i katoli koj crkvi, koji sve enici uvijek su znali i uvijek su govorili ili oni nisu bili Hrvati ali i druge narodnosti, su nau ili hrvatski jezik i su u crkvi i sve... A onda izme u 37. godine do 47. godine iz velike Jugoslavije su bili poslani 10 u itelja koji su isto ne;to jako dobro razvili i probudili hrvatsku svijest i nau ili su i mladi i mladež i pjesme i govoriti dosta mnogo hrvatski jezik. Oni su morali oti i i poslije je ostalo sve na crkvi, koliko se moglo i kako. U ;koli, nikada nije bilo predavanja na hrvatskom jeziku, ali, uvijek su imali 4-5 sata tjedno materinski jezik hrvatski, a onda vjeronauk je bio i u ;koli i u crkvama i svuda na hrvatskom jeziku. A to je materinski jezik koji je kod nas, u ku ama se svuda hrvatski govori, ne?

Govore li svi ovako dobro kao vi, ili ne;to lo;ije ipak?

Pa ne ba; ovako dobro, jer oni govore hrvatski standardni, stari na; jezik. A sad nažalost ima dosta opasnosti da moderne rije i ulaze rumunj-ske, televizor i takve stvari, struja i to sad, sve su rumunjske rije i. Jer, kako u ono doba su bile njema ke rije i ili austro-ugarske, tako i sad kod nas rumunjske rije i, ni neznamo kako se to kaže "struja", to je "kurent" od rumunjskoga. Nažalost, djeca sad ne kažu da idu igrati futbol, nego "mingiu". To je od rumunjskog i takve stvari. To jim je lak;e.

Po nekim podacima, ima sedam osnovnih ;kola u kojima se dakle koristi hrvatski jezik, jedan dje ji vrti i jedna gimnazija. Jeli to tako?

Pa... gimnazija je isto rumunj-ska. To se samo zove tako dvojezi na gimnazija. Ali oni rumunjski u e sve predmete. I vrti isto, dvojezi no. Ako ne;to jim... ove odgojiteljice u vrti ima su isto rumunjke, pa dozvole da go-vore i hrvatski i tako. Ali na;oj djeci je potrebno, jer oni neznaju kad po u u vrti , oni neznaju rumunjski. Oni moraju u iti rumunjski jezik, ne? I za ;kolu isto tako, moraju u iti rumunjski jezik. Hrvatski ga znaju, toga kakav je stari, ali oni svi govore hrvatski. Tek u ;koli, u iteljima, je dosta te;ko na po etku ;kole, djeci da mogu obja;njivati, da ih mogu u iti sve materije, sve predmete na rumunjskom jeziku, ne? A, ;to se ti e toga da bi bila ;kola na hrvatskom jeziku, I JA SAM JEDAN PROTIV TOGA! Jer onda ne bi mogli djeca, bi bili zaklju eni, da ne mogu nikuda i i, ni na fakulteti, ni u gimnaziju, ni nikuda, ne? Ta gimnazija koja se kaže da je dvojezi na, ona ima najlo;iju djecu tu, jer nema konkurencije. A djeca koji su dobri, iz svih sele, oni traže da idu u dobre gimnazije u grad, u Re;icu.

Dakle, vi ste definitivno protiv getoizacije Hrvata u ovom prostoru?

Pa ne može se... jer ne može oni da idu u Zagreb da u e gimnaziju i fakulteti i druge. JA NISAM PROTIV, JA SAM ZA, JA SAM NAJ ZA HRVATSKI JEZIK! Ali ne možemo ni djecu isklju iti da ne možu da idu u vi;e ;kole.

Danas je ovdje predsjednik Ivo Josipovi , bio je ovdje predsjednik Stjepan Mesi , podsjetio Hrvate koji žive na ovom prostoru i vjerovatno ste tražili nešto od njih. Što je ono što biste Vi evo, kao mještanin ovoga mjesta i kao župnik i kao Hrvat koji je ro en u Karaševu, što biste vi zamolili, zatražili od Hrvatske države? Što vi mislite da je potrebno da Hrvatska država u ini kako bi se ovdje prije svega, ono što je najvažnije, sa uvao hrvatski jezik i kultura?

Pa i prije predsjednika koji sada dolazi, danas, bio nam je sad, za blagdan Poho enja Blažene Djevice Marije, i akova ko-osje ki pomo ni biskup, dr. Đuro Hrani , koji je imao dvije mise. Jednu 01. 07., 1. srpnja, uo i blagdana, a drugu na blagdan baš. I on je ostao iznena en o tako lijepom broju Hrvata koji su bili u Mariji iklovi, na hodo aš u. To je 45-50 km od nas, pa mlogih su od njih išli i pješke, pa tamo se skupilo preko 1500-2000 Hrvata. I zato i od njih i od svakoga, ja i mi, tražimo, NE MATERIJALNU POMO , nego kulturno osvješenje. I biskupa smo molili da on šta više govori o hrvatstvu, da održimo mi svoj jezik, svoju narodnost, svoji identiteti, svoju vjeru i sve te stvari. Isto tako i od gosp. predsjednika, ne možemo ništa financijski prositi, ili ja znam, druge pomo i, nego kulturne pomo i, kulturne veze, da šta više možemo tu ostati. Kako smo šesto i nešto godina ostali, a sada je opasnost asimilacije, pošto sada je modernisti ki duh preko svega, i u svijetu i svuda. Ipak, šteta bi bila da ostane to samo povijest i da nas nestane sad.

Vi, Mise služite na hrvatskom jeziku?

Mi sve služimo, svuda. Samo slu ajno, ako bude u dve-tri godine jedna dvojezi na Misa, ako neki nam pre e u katoli ku vjeru, Rumunj ili što ja znam, Ma ar, što obi no kod nas ni... možda na Boži izmolimo jedan „O e naš“ na rumunjskom još da ako do u neki Rumuni ili pravoslavci da razumiju. Druga ije, kod nas samo na hrvatskom jeziku, u svim trim župama, isto hrvatske Mise su, uvijek i stalno.

Kada su Mise, koliko ljudi se okupi ovdje? Kada je obi no ovako nedjelja, recimo?

Obi ne nedjelje, 60% vjernika do u na Misu, koji su doma, normalno! Jer iz svakoga sela ima po dvije-tri stotine koji su sad u svijetu. A za velike blagdane, za crkveni god i za druge prigode, evo sad smo imali Krizmu i Prve pri esti, 60%-70% na Misama, sudjeljuju.

Jel vi putujete, ovako malo, do Hrvatske?

Pa, kad jest vrijeme, malo, ali to kratko, brzo. Evo, ove godine emo i i sa prof. Haceganom, da malo nagradimo ove olimpijaše koji su bili na olimpijadi hrvatskog jezika, što Rumunjska država nije im dala

prigodu da idu i jedno i drugo... Jedno petnajstak djece emo uzeti nas dva, pa emo i i do na more, Me ugorje i tako, malo nagraditi tu djecu, besplatno, da mogu vidjeti, više da mogu osjetiti svoju mati nu zemlju.

Djeca su, dakle, nešto što je najvažnije, u šta se najviše ulaže. Evo i prošli put kad sam ovdje bio, vidio sam da imate jednu prili no veliku skupinu djece, koja do-laze u crkvu, podsje uju, pjevaju, sviraju, mole, sve na hrvatskom jeziku.

Da. To no. Djeca su svi koji, pa i stari, svi oni pjevaju hrvatski pobožne pjesme i druge pjesme, u imo ih koliko možemo i tako. Djeca se oko crkve najviše skupljaju, najdraže im je oko sve enika, oko crkve da budu. Ove smo godine na primjer imali krizmu u našoj župi. U filijali su bili 38 djece, u župi su bili 42. Prva pri est je bila i u Ravniku, filijali, gde su bili 18, a u župi, u Lupaku su bili 13-tero djece na Prvoj pri esti.

Dakle, koliko mjesta imate? Imate tri filijale?

Ne! Ja imam dve. Ja ima župu i još jednu filijalu, koja može biti i župa isto. Ta ima 700 vjernika, a ova ima 1100 vjernika, Lupak, tako nešto od prilike.

Hvala vam lijepa na razgovoru!

I drugi put, vrlo rado!

Preuzeto sa www.hrt.hr